

Justitieministeriet

Ärende: VN/846/2018

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny självstyrelselag för Åland

Enligt 48 § 1 mom. 15 punkten i förslaget till ny självstyrelselag för Åland kan arkivalier som härrör från en statlig myndighets verksamhet på Åland föras till förvaring utanför Åland endast efter samråd med Ålands regering.

Riksarkivet konstaterar att arkivlagen (831/1994) inte tillämpas på åländska myndigheter, men att lagen, med de begränsningar som fastställs i 30 § 17 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/91), tillämpas på statsmyndigheter som är verksamma på Åland. Den gällande hänvisade punkten i självstyrelselagen lyder på samma sätt som den föreslagna bestämmelsen. Den föreslagna 16 punkten innehåller i sin tur en bestämmelse om att, i fråga om arkivalier som härrör från en riksmyndighets verksamhet på Åland, men där myndighetens egentliga verksamhetsställe finns utanför Åland, ska myndigheten samråda med Ålands regering om hur arkivalierna kan göras tillgängliga för Ålands regering.

Riksarkivet anser att de föreslagna bestämmelserna är bestämmelser som i stor utsträckning gäller arkivalier i analog form. Det förblir delvis oklart vad som avses med arkivalier. Arkivlagen utgår från att en handling hör till ett arkiv när handlingen har framställts eller kommit in. Enligt dataskyddslagstiftningen och informationshanteringslagen ska en handling emellertid inte arkiveras förrän förvaringstiden för handlingen har gått ut. Statliga myndigheter kan förfoga över handlingar som ska arkiveras eller så överförs handlingarna till Riksarkivet. I fortsättningen är överföringssättet nästan uteslutande digitalt, och informationshanteringslagen kräver också att handlingar ska digitaliseras. Informationshanteringslagen gäller inte Åland. Principerna för digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen och materialets digitala form är dock utan tvekan på grund av fördelarna även Ålands målsättning. Arkivets ort eller fysiska läge är inte längre avgörande. Digitala handlingar kan vara tillgängliga på Åland på samma sätt som på andra orter, oberoende av var de serveras som handlingarna finns på är belägna. Lösningar för digital arkivering vidareutvecklas av Riksarkivet, och Ålands arkiv står inför frågor som gäller möjligheterna till digital arkivering. Lagstiftningen bör göra det möjligt för Åland att ha kostnadseffektiva, moderna och säkra arkiveringslösningar som inte längre på samma sätt som tidigare är bundna till en viss plats. Av detta följer inte att det inte alltjämt finns ett behov av att säkerställa att uppgifterna om Åland bevaras och att landskapet och invånarna där har rätt att få information om och tillgång till sådant material.

I 47 § kommer det att finnas särbestämmelser inom Ålands förvaltningsbehörighet. Enligt förslaget ska i de angelägenheter som hänförts till Ålands förvaltningsbehörighet uppgiften utföras med iakttagande av att... 2) Ålands regering ska begära utlåtande av behörig riksmyndighet innan beslut fattas om godkännande av arkivbildningsplan för Ålands regerings eller de kommunala myndigheternas arkiv på Åland, samt 3) Ålands regering ska inhämta tillstånd av respektive handlings ägare och utlåtande av behörig riksmyndighet innan beslut fattas om varaktig förvaring av och förvaringsform för statliga myndigheters handlingar som deponerats i Ålands regerings arkiv.

Riksarkivet vill framhålla att det finns skäl att specificera vad utlåtandet ska gälla. Detta kan vara oklart, särskilt när det gäller digitala handlingar. Riksarkivet anser att beslut som berör kommuner är en angelägenhet mellan landskapsregeringen och kommunerna och att det inte finns något behov av att begära utlåtande av Riksarkivet. Utlåtandeförfarandet är arbetsamt eftersom förfarandet, om det sker på ett adekvat sätt, kräver en genomgång av planen och en utredning av särdragen hos det aktuella arkivet och ofta ger det inte något nämnvärt mervärde i detta avseende. I paragrafförslaget bör termen *behörig riksmyndighet* ändras till Riksarkivet.

Forskningsdirektör

Päivi Happonen

Jurist

Raimo Lepistö